
Rektorvedtak

Til: Fakultetene, Forvaltningsutvalgene

Kopi til: Utdanningsutvalget, IFR, EiT, Uniped, AUK, ASA, AST, Studenttinget

Fra: Prorektor for utdanning

Retningslinjer for programfritak fra fellesemneordningen

Denne retningslinjen erstatter rektorvedtak av 17.04.18 (2018/11191-1).

Fellesemnene Ex.phil., områdeemnet og Ekspertter i team (EiT) kan forstås som fundamentet i det tverrfaglige NTNU. Kompetanse fra ulike fagmiljøer ved NTNU går sammen for å gi studentene en grunnleggende forståelse av samspillet mellom teknologi, natur, samfunn og kultur. Målsetningen er å gi studentene en innføring i vitenskapelige tenkemåter, samt formidle NTNUs verdigrunnlag.

I utviklingsarbeidet med studieprogramdesign skal studieprogramledelsen¹ sørge for å innføre fellesemnene, og aktivt søke handlingsrom innenfor eventuelle rammeplaner og lignende føringer. I løpet av dette utviklingsarbeidet kan det likevel oppstå faglige og organisatoriske forhold som gjør det utfordrende å innføre ett eller flere av fellesemnene. Følgende prosedyre skal da følges:

- For eksisterende studietilbud: Fritakssøknad skal leveres innen 15. september.
- For nye studietilbud: Fritakssøknad skal leveres innen 15. september. I søknad om akkreditering av studieprogrammet (frist 2. mai) må fakultetet i tillegg oppgi at det er aktuelt å søke om programfritak. I akkrediteringssøknaden skal det gis oversikt som viser planlagt emneportefølje og studieplanstruktur både med og uten fellesemne(r). Etter akkrediteringsvedtaket må fakultetet påse at emneinnholdet klargjøres nok til at fritakskriteriene lar seg vurdere i søknadsprosessen for programfritak².

Søknadsfristen 15. september er satt for å sikre at eventuelt vedtak og endring kommer i takt med årshjulsprosesser og kunngjøringsfrister for påfølgende studieår. Søknader leveres til Avdeling for utdanningskvalitet (saksnummer oppdateres årlig og finnes via [wiki](#)). Under spesifiseres prosessen og vurderingskriteriene nærmere.

¹ Ved nyetablering ligger ansvaret hos studieplanmyndigheten og de involverte fagmiljøene. For etablerte studietilbud ligger ansvaret hos studieprogramleder og studieprogramrådet, samt studieplanmyndigheten.

² Se [porteføljeveilederen](#) for nærmere detaljering om akkreditering og side 2 i dette vedtaket om søknadsprosess for programfritak.

Prosess og vurderingskriterier

Rektor avgjør om et studieprogram fritas fra å ha ett eller flere av fellesemnene, jf. forskrift om studier ved NTNU §§ 4-11 (2) og 4-12 (4).

Rektor oppnevner en faglig vurderingskomite³, som behandler alle fritakssøknader under ett og iht. vurderingskriteriene, før de legges frem for Utdanningsutvalget og rektors endelige beslutning. Utdanningsutvalget har en særlig oppgave i å rådgive rektor om eventuelt programfritak.

Faglig vurderingskomite består av følgende representanter:

- Studieleder og/eller emneansvarlig for den aktuelle Ex.phil.-varianten
- En representant for områdeemneforvalterne og/eller studieområdeforvalter for det aktuelle områdeemnet⁴
- En representant fra fagseksjonen for EiT
- Studentrepresentasjon⁵
- Leder Uniped; universitetspedagogisk rådgivning uten rolle tilknyttet fellesemnene
- Sekretariat v/ AUK, faggruppe for utdanningskvalitet

Søknadsprosess for programfritak:

1. Studieprogramledelsen utarbeider en søknad om programfritak til fakultetet. Søknaden må være godt begrunnet, og forankret i vurderingskriteriene for programfritak. Fakultetet setter egen frist, som tar hensyn til frist for eventuell behandling i forvaltningsutvalg i forkant av rektors endelige søknadsfrist 15. september (se punkt 2).
2. Fakultetet foretar en samlet vurdering der studieprogramledelsens vurdering inngår. For studieprogram som er omfattet av et av forvaltningsutvalgene FUI, FUL eller FUS (FUx), må fakultetet også hente inn en vurdering av fritakssøknaden fra forvaltningsutvalget. FUx setter egen frist. Fakultetet sender sin samlede vurdering og komplett søknadsunderlag⁶ til faglig vurderingskomité v/ sekretariat ved Avdeling for utdanningskvalitet. Frist 15. september.
3. Søknader etter vurderingskriteriene C og D vurderes av sekretariatet.
4. Vurderingskomiteen møtes ultimo september⁷ og vurderer søknadene opp mot de faglige fritakskriteriene A-B og E-F. Komiteens anbefaling legges ved saksunderlaget til UU.
5. I oktober saksbehandler prorektor alle søknader under ett i samme møte i UU. Dette skal skje i god tid innen fristen for registrering av vesentlige endringer i studieplan (15. november). Saksunderlaget skal inneholde studieprogramledelsens opprinnelige søknad, vurdering fra FUx der det er aktuelt, samt vertsfakultetets og vurderingskomiteens vurderinger. Dette gjelder både søknadene som støttes og de som ikke støttes av fakultetet, forvaltningsutvalg og vurderingskomiteen.
6. Etter utdanningsutvalgets samlede vurdering og anbefaling foretar rektor endelig avgjørelse,

³ Aktuell representasjon avklares av fellesemneforvalterne og Studenttinget. Studieprogramleder for Uniped er fast medlem i komiteen

⁴ Ref. rektors bestilling (17/7245): HF, IE, MH, SU, ØK og FUS. Representasjonen rulleres og deltaker avklares av områdeemneforvalteren.

⁵ Studenttinget besørger oppnevning og representasjon.

⁶ Studieprogramledelsens opprinnelige søknad, vurdering fra FUx der det er aktuelt, samt vertsfakultetets vurderinger.

⁷ Før sommeren reserverer sekretariatet tid for komitemøtet i alle aktuelle representanters kalendre. Etter søknadsfristens utløp 15. september tilsendes komiteen det komplette søknadsunderlaget og behov for deltakelse i møtet avklares endelig.

fattet i form av et rektorvedtak.

7. Programfritak innvilges for fem år. Ny søknad må sendes etter utgått periode.

Vurderingskriterier for programfritak:

- A. **Overlappende læringsutbytte.** Hvis et obligatorisk emne i studieplanen oppfyller de faglige kravene i fellesemnet, kan fritak vurderes. Dette gjelder hvis læringsutbytte fra det obligatoriske emnet i stor grad er overlappende med læringsutbytte i fellesemnet.
- B. **Nasjonale føringer.** Studieprogram som er underlagt rammeplan, nasjonale retningslinjer, UHRs krav til fagsammensetning, eller tilsvarende eksterne føringer, kan vurderes for fritak.
- C. **Semesteropphold utenfor NTNU.** For studieprogram der studieplanen fastsetter at ett semester eller mer av studietiden er lagt utenfor NTNU, f.eks. i form av praksis, utenlandsopphold eller feltarbeid i samme semester som fellesemnet er studieplanfestet, kan fritak vurderes. Dette gjelder også når store deler av semesteret er lagt utenfor NTNU, slik som ved praksisopphold.
- D. **Fellesgrader eller tilsvarende samarbeid.** Studieprogram som NTNU gir i samarbeid med andre nasjonale eller internasjonale utdanningsinstitusjoner kan vurderes for fritak.

Ytterligere vurderingskriterier for EiT:

- E. **Overlappende lærings- og vurderingsform.** Det er ikke tilstrekkelig for fritak at det andre emnet inneholder læringsformene prosjektarbeid og samarbeid med studenter fra andre fagområder. I vurdering av oppnådd læringsutbytte må det legges vekt på både prosess og selvrefleksjon over det tverrfaglige teamarbeidet og på resultatet av det tverrfaglige prosjektarbeidet.
- F. **Kompenserende yrkeserfaring.** Studieprogram kan søke om fritak hvis opptakskriteriene forutsetter at de som tar programmet har yrkeserfaring som kan kompensere for læringsutbytte ved EiT.